งานวิจัยนี้ศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์ในสังคมไทยตามแนวทางปฏิพันธวิเคราะห์ซึ่งเป็นการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์ที่เชื่อมระหว่างมิติทางภาษาและมิติทางสังคมด้วยวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณนาและการวิเคราะห์ตัวบทเพื่อแสดงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างภาษา บุคคล และวิถีปฏิบัติทางสังคมในการสื่อความหมายเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์หรือผู้มีเชื้อเอดส์ในวาทกรรม วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจว่าผู้มีเชื้อเอดส์ถูกนำเสนออย่างไรในวาทกรรมสาธารณะและนำเสนอตนเองอย่างไรในวาทกรรมภายในชุมชน และเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมสาธารณะและวาทกรรมภายในชุมชน รวมทั้งภาษากับอุดมการณ์ในการนำเสนอผู้มีเชื้อเอดส์

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยมาจากข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลเอกสารมาจากวาทกรรมสาธารณะที่สื่อโดยผู้มีเชื้อเอดส์และสื่อโดยบุคคลอื่นตั้งแต่ พ.ศ. 2527 – 2547 ส่วนข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลบทสนทนาของผู้มีเชื้อเอดส์ภายในชุมชนผู้มีเชื้อเอดส์สองชุมชน ได้แก่ โครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ วัดพระบาทน้ำพุ ที่จังหวัดลพบุรี และศูนย์สุขภาพชุมชนดอนแก้ว ที่จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนอผู้มีเชื้อเอดส์ในวาทกรรมสาธารณะและวาทกรรมภายในชุมชนทั้งสองชุมชน พบว่ากลวิธีทางภาษาในวาทกรรมสาธารณะมี 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม และกลวิธีทางวาทศิลป์ที่ใช้สื่อความหมายด้านลบและความหมายด้านบวกของผู้มีเชื้อเอดส์ ส่วนกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมภายในชุมชนพบ 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ และกลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม การศึกษาทางชาติพันธุ์วรรณนาทำให้เห็นว่าผู้มีเชื้อเอดส์สองชุมชนนำเสนอตนเองต่างกันตามวาทกรรมและวิถีปฏิบัติภายในชุมชนที่แตกต่างกัน ผู้มีเชื้อเอดส์ในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์สื่อความหมายผู้มีเชื้อเอดส์ด้านลบ ในขณะที่ผู้มีเชื้อเอดส์ในศูนย์สุขภาพชุมชนดอนแก้วสื่อความหมายผู้มีเชื้อเอดส์ด้านบวก

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมสาธารณะและวาทกรรมภายในชุมชนพบว่ามีความสัมพันธ์ที่เด่น 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์แบบเสริมกันและความสัมพันธ์แบบแย้งกัน ความสัมพันธ์แบบเสริมกันใช้สื่อความหมายผู้มีเชื้อเอดส์ทั้งด้านลบและด้านบวก ในขณะที่ความสัมพันธ์แบบแย้งกันใช้ในการตอบโต้กับความหมายด้านลบ วาทกรรมภายในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ส่วนใหญ่สัมพันธ์แบบเสริมกันกับวาทกรรมสาธารณะที่สื่อความหมายผู้มีเชื้อเอดส์ด้านลบ ในขณะที่วาทกรรมภายในศูนย์สุขภาพชุมชนดอนแก้วสัมพันธ์แบบเสริมกันกับการสื่อความหมายผู้มีเชื้อเอดส์ด้านบวก และสัมพันธ์แบบแย้งกันเพื่อตอบโต้การสื่อความหมายด้านลบ

ทางด้านการตีความภาษากับอุดมการณ์พบว่า อุดมการณ์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ศาสนา การพัฒนาของรัฐ และสิทธิมนุษยชนเป็นอุดมการณ์ที่แฝงอยู่และมีผลต่อการสื่อความหมายของผู้มีเชื้อเอดส์แตกต่างกันไปในวาทกรรม

This dissertation aims to study the discourse about People with HIV/AIDS (PWHA) in Thai society using the Nexus Analysis approach which brings together micro and macro analysis of linguistic and social theories with ethnographic method and textual analysis. It focuses on the ways PWHA are socially constructed within the nexus of discourse, people, and social practices to understand how PWHA are represented in public discourse and how they present themselves in their everyday discourse in community, and to understand the relationship of public and everyday discourse, and of language and ideology in discourse about PWHA.

The data consists of a corpus of public discourse from 1984 – 2004 produced by PWHA themselves and by others who have not HIV/AIDS, and transcripts from PWHA conversations, along with ethnographic data in two different communities. One is Community Health Center established by PWHA in Chiang Mai and the other is Dhammaraksanivesana Foundation established by Buddhist monk in Lopburi.

The textual analysis shows that three linguistic strategies which are lexical, discourse-pragmatic, and rhetorical used by PWHA and others to construct PWHA either negative or positive meanings in public discourse, but lexical and discourse-pragmatic strategies are used in everyday discourse. At the same time, ethnographic analysis shows that PWHA find the ways to present themselves either negatively or positively when interacting with others by appropriating various discourses and social practices within community. PWHA discourses of both communities are different. Dhammaraksanivesana discourse presents negative meaning, while Community Health Center discourse presents positive meaning of PWHA.

The intertextual analysis uncovers two types of significant relations between the public discourse and PWHA discourse in communities. These are additional and oppositional relations. The former is appropriated either negative or positive meanings of PWHA, while the latter is widely used to resist the negative meaning. The analysis illustrates that the Dhammaraksanivesana Foundation discourse is mostly related to negative meaning in public discourse, while the Community Health Center discourse is related to positive meaning and resist the negative one. Finally, the interpretation of language and ideology reveals that medical, religious, state development, and human rights ideologies are crucially underlined PWHA meanings varied in discourse.